

TIKĖJIMO TIESŲ TILTAI

Už kryžiaus statymą – psichiatrinė

Naujoji Vilnia. Į N. Vilnios psichoneurologinę ligoninę, Vidaus reikalų ministerijos tardymo valdybos skyriaus viršininko Lauraičio 1972.X.15 įsakymu, atgabentas Vytautas Lažinskas.

1972 m. liepos 21 naktį jis prie Klaipėdos kelio už Ariogalos pastatė 5 su puse metrų aukščio metalinį kryžių. Valdžios pareigūnai kitą dieną kryžių nugriovė, o „kaltininkas“ buvo tardomas.

Teismo psichiatrinė komisija, vadovaujama Glauberzono, nustatė, kad V. Lažinskas yra aiškios sąmonės, nukrypimų iš fizinės ir neurologinės pusės nėra, geros nuotaikos, tik atmintis kiek nusilpusi. Intelektas atitinka išsilavinimą bei gyvenimo patyrimą.

Teismo psichiatrinė komisija pripažino, kad V. Lažinskas sergąs paranojine psychopatija, kadangi neprisipažįstąs padaręs nusikaltimą ir išsipasakojąs „sistematuotas religinio turinio klieidėjimo idėjas“, todėl esą nepakaltinamas ir jam reikalingas gydymas psichiatrinėje ligoninėje.

Vilnius. 1972 m. pabaigoje „Vagos“ leidykla išleido vysk. Motiejaus Valančiaus raštų dvi toms.

Grožinė literatūra yra leidžiama dideliais tiražais – nuo 10.000 iki 30.000 egz., tačiau vysk. Valančiaus raštams, kurie persunkti religine mintimi, „pritrūko“ popieriaus – išėjo vos 5000 egz. Dauguma Lietuvos knygynų šio dvitomio visiškai negavo.

Kiekviena geresnė knyga bematant yra išperkama, ypač jei joje yra religinių ar tautinių minčių, tuo tarpu marksizmo „klasikų“ veikalai ir ateistinė literatūra guli knygynuose ištaisais metais.

„Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“, 1972 m. Nr. 5.

LKB kronikos 10-ame numeryje buvo patalpintas technikos mokslų kandidato inžinieriaus Mindaugo Tamonio pareiškimas, kuriuo jis atsisakė restauruoti Kryžkalnyje pastatytą paminklą tarybinei armijai. M. Tamonio reikalavimas pastatyti paminklą nukentėjusiems Stalino kulto laikais, nepripažinimas prievartinio Lietuvos įjungimo į TSRS sudėtį tiek paveikė aukštuosius valdžios pareigūnus, kad jie ryžosi neeilinei avantiūrai.

Darbovietėje M. Tamonis administracijos pareigūnų buvo kaltinamas, jog pritaręs Čilės chuntai.

– Čilės chuntai aš nepritariu, nes jų elgesys prieštarauja krikščioniškajai etikai, – paaiškino M. Tamonis.

– Tai tu – krikščionis?

– Taip.

– Tikintis?

– Taip, – patvirtino užklaustasis. Jam buvo pasiūlyta susirasti kitą darbą, nes Paminklų restauravimo institute dirbti negalėsias.

Po kurio laiko pas Mindaugo tėvus apsilankė saugumo darbuotojas, pasivadinęs „daktaru“.

– Ar jūs žinote, kas laukia Mindaugo? – užklausė atvykėlis, ir, apsimetęs geradariu, pasiūlė išeiti. – O gal jį būtų galima padaryti ligoniu ir gydyti namuose? Ar jūsų namuose niekas nesirgo psichine liga? Gal Mindaugo elgesyje pastebėjote ką nors keisto?

Tokiu būdu įbauginti tėvai, kartu su „daktaru“ pradeda ieškoti Mindaugo elgesyje kokių nors „keistenybių“.

Greitai Mindaugas gavo iškvietaimą prisistatyti į karinį komisariatą „eiliniam mediciniam patikrinimui“. Vienas gydytojas, patikrinęs rankų ir kojų refleksus, nukreipė M. Tamonį į Psichoneurologinį dispenserį Vilniuje, Vasaros gatvėje. Medicinos sesuo M. Tamoniui paaiškino, kad jai įsakyta atvykėlio neišleisti...

Tokiu būdu M. Tamonis, išdrįsęs garsiai pasakyti tarybinei valdžiai tiesą apie Lietuvą, buvo patalpintas psichoneurologinėje ligoninėje, panašiai kaip generalas Grigorenko, Medvedevas, Pliuščas ir kt., kuo nors neįtikė dabartiniam valdžios režimui.

Gydytoja Vaičiūnienė (rusė) griežėsi intensyvaus „gydymo“. Mindaugui Tamoniui pradėjo leisti tokias dideles insulino dozes, kad jos iššaukia šoką: jis netenka sąmonės, paskui, sulėidus gliukozę, pradeda ją atgauti, blaškosi, ir dėl to kelioms valandoms pririšamas prie lovos. Toks „gydymo“ būdas sveiko žmogaus psichikai gali palikti nepašalinamų pasėkų. M. Tamoniui yra duodami ir kiti preparatai, kurių pavadinimai nėra žinomi.

Kai Tamonis bandė atsisakyti priimti vaistus, jam pareiškė, jog būsiąs perkeltas į pirmą skyrių, kur vaistai sulėidžiami prievarta.

Šio „gydymo“ pasėkoje sutriko Tamonio medžiagų apykaita – greitai laiku priaugo apie 17 kg svorio, pradėjo kankinti nemiga, visiškai negali skaityti.

M. Tamonis turėjo atsakyti į anketą, susidedančią iš 564 klausimų, liečiančių jo asmeninį gyvenimą, politiką, religiją – ar tiki Dievą, ar lanko bažnyčią ir t. t.

Vilniaus psichoneurologinėje ligoninėje randasi ir daugiau panašių „ligonių“, karinio komisariato pasiūstų gydytis „nuo įsitikinimų“.

Gydytoja Vaičiūnienė su Tamoniui dažniausiai kalba apie jo poelgį, ragindama pakeisti savo pažiūras.

Nukelta į 8 p.

Nuotraukose įamžino visus seniūnijos kryžius

Taujėnų bažnyčioje – fotografijų paroda.

Algimanto Žukausko nuotr.

Gražina ŽUKAUSKIENĖ
Vlado Šlaito viešosios bibliotekos
Taujėnų padalinio vyresnioji
bibliotekininkė

Taujėnų parapija rugsėjo 11 d. minėjo Šventojo Kryžiaus Išaukštinimo atlydus. Šv. Kryžiaus Išaukštinimo šventimas primena mums, jog esame atpirkti ir kad mums buvo atleista dėl Kristaus kančios, mirties ant kryžiaus ir prisikėlimo. Atlaidų proga bažny-

čioje surengta fotografijų paroda „Kur augai tu, šventasis kryžiaus medis?“

Lietuvos kryždirbystė – tradicinių lietuviškų kryžių darymas, lietuvių liaudies meno šaka, įrašyta į UNESCO Žmonijos nematerialaus ir žodinio paveldo šedevrų sąrašą. Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje rašoma, kad lietuviškieji kryžiai tai – liaudies smulkiosios architektūros sakralinio krikščioniškojo

turinio statiniai. Jie būna mediniai, metaliniai, akmeniniai, turi vieną ar kelias kryžmas.

Taujėnų seniūnija garsėja kryžių gausumu.

Vieni kryžiai saugoja sodybas, kiti skirti įvairioms šventėms, jubiliejams prisiminti, nemažai kryžių pastatyta kaimuose, taip pat partizanų žūties vietose ar tremties kančių atminimui.

Nukelta į 8 p.

Ukmergiškės paveikslai – po bažnyčios galerijos skliautais

Vilniaus Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios, plačiau žinomos kaip Vilniaus Bernardinų bažnyčia, galerijoje šiuo metu eksponuojama ukmergiškės Kristinos Darulienės tapybos paroda „Žolynų šnaresy“. Ten ji atkeliaavo iš Klaipėdos, kur buvo pristatyta miesto savivaldybės I. Kanto viešosios bibliotekos Meno skyriaus galerijos lankytojams.

Ukmergiškė sako, kad, norint eksponuoti darbus galerijose, tenka nemažai palaukti. Ekspozicijai paprastai užsirašoma ne vėliau nei prieš metus, nes norinčiųjų eksponuoti darbus yra daugiau, nei galerijų. Džiaugiasi savo darbus galinti pristatyti būtent Bernardinų bažnyčioje, nes savo šeimą vadina šios bendruomenės dalimi.

Šilti, jaukūs ir žemiški Kristinos darbai atitiko šios galerijos kryptį. Bernardinų parapijos globėjas Sv. Pranciškus Asyžietis yra gyvūnų, katalikybės plėtros, gamtosaugos globėjas. K. Darulienės darbuose būtent ir atsispindi gamta ir žolynai, kurie taip pat tapatinami ir su žolinėmis.

K. Darulienė dirba Ukmergės r. savivaldybės Vlado Šlaito viešosios bibliotekos, dėsto Ukmergės meno mokykloje. Kaip dailininkė-educatorė dažnai dalyvauja įvairiuose renginiuose, dalyvauja įvairiuose kultūriniuose projektuose, skatinančiuose menines veiklas. Dalyvauja pleneruose, parodose Lietuvoje ir užsienyje.

Ukmergiškės kūryba – Vilniaus Bernardinų bažnyčios galerijoje.

„Gyvenu mažame kaimelyje Bartkuškiuose, Lietuvos viduryje. Kuriu pavasarį ir vasarą, kai atgyja gamta, nes ji yra labai svarbi tiek mano gyvenime, tiek kūryboje. Būdama gamtoje visomis jauslėmis jaučiu joje pulsuojančią gyvybę, vibraciją ir nuolatinį jos kismą.

Rudenį ir žiemą mėgstu analizuoti mano surinktas ir sudžiovintas gėles, šakeles, lapus... Savo herbariumuose bandau įkūnyti laikinumo, suvaržymo, sąstingio ir nostalgijos temas.

Vasarinėje mano tapyboje do-

minuoja įvairūs žolynai, gėlių motyvai, medžiai, vaisiai... Tapybai ypatingų motyvų neieškau – jie visur po kojomis. Užtenka tik nuleisti akis ir įsižiūrėti į šnarančius žolynus. Mane domina vėjo ir oro vibracijų sukeliamas ritmas augaluose, spalvų dermės. Tapydama gamtą stengiuosi perduoti vidinę būseną, emociją ir energiją.

Nukelta į 8 p.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Lyduokių miestelio bažnyčia savo 400-ų metų jubiliejų pasitiks gerokai atsinaujinusi

Kitąmet Ukmergės rajone esanti Lyduokių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia švęs savo 400-ų metų jubiliejų. Miestelio bendruomenė viliasi, kad šią sukaktį minės jau suremontuotoje bažnyčioje – joje šiuo metu vykdomi interjero tvarkybos (restauravimo, remonto) darbai, kuriuos planuojama baigti dar šiemet.

Pirmąją mūrinę barokinę bažnyčią 1623 m. Lyduokiuose pastatė Henrikas Padlevskis. XIX amžiaus pabaigoje ji buvo perstatyta pagal kviestinio prancūzų kilmės architekto Leontijaus Benua projektą: pristatyti du bokštai, šoninės navos, dvi zakristijos. Taip pastatas įgijo istorizmo stilistikos, neorenesanso ir neobaroko bruožų.

Bažnyčia stipriai nukentėjo per Antrąjį pasaulinį karą, kai besitraukdami vokiečiai susprogdino bokštus, taip pat ji neteko trečdaliao stogo. Bebokštė bažnyčia stovėjo

Viliamasi, kad sukaktis bus minima jau suremontuotoje bažnyčioje.

iki 1955 m., kai parapijiečiai surinko pinigų šių maldos namų rekonstrukcijai: buvo atstatyti bokštai, stogas, Šv. arkangelo Mykolo skulptūra, sutvarkytas fasadas. 1988 m. dekoruotas baž-

nyčios vidus. Interjero tvarkybos darbai atliekami išlaikant tokią pat spalvinę stilistiką.

Lyduokių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios tvarkybos darbų projektavimas pradėtas 2018 m., tad ji aktyviai tvarkoma keliais etapais. Jau sutvarkytas stogas, kuris buvo avarinės būklės, o pro jį patenkantis vanduo gadino bažnyčios vidų, taip pat fasadai, pakeisti langai, įrengta pamatų hidroizoliacija, nuogrinda. Trečiasis remonto darbų etapas apima bažnyčios vidaus remontą. Pernai sutvarkytos šoninės navos, kurios buvo labiausiai nukentėjusios. Pastaruoju metu tvarkoma centrinė nava. Lėšos tiek projektavimui, tiek tvarkybos darbams skirtos iš kultūros ministro įsakymu patvirtintos Nekilnojamojų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo programos, prisidedant Lyduokių parapijai ir

Ukmergės rajono savivaldybei.

Į centrinės navos tvarkybos darbų projektą buvo įtraukta ir po centriniu altoriumi esanti kriptą. Joje netikėtai rasti po smėliu įkasti karstai su palaikais, nors paprastai kriptos mūrijamos tam, kad karstai būtų paviršiuje, taip pat suskilusios marmurinės lentos su lenkiškais įrašais. Istoriniuose šaltiniuose neaptikta duomenų apie šioje kriptoje įkastus karstus, tad ketinama ieškoti finansavimo archeologiniams tyrimams.

Lyduokių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios tvarkybos darbų projektą, parengtą architektės Nijolės Ščiogolevienės, įgyvendina Kultūros infrastruktūros centras.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Nuotraukose įamžino visus seniūnijos kryžius

Paroda bus eksponuojama iki rugsėjo 26 d. Vėliau keliaus į Taujėnų ir Balelių bibliotekas.

Atkelta iš 7 p.

Atlaidų Taujėnuose proga bibliotekininkė bažnyčioje parengė taujėniškės buvusios mokytojos Nijolės Krikštaponienės fotografijų parodą „Kur augai tu, šventasis kryžiaus medis?“

Sumanymas nufotografuoti visus Taujėnų krašto kryžius kilo parodos autorei N. Krikštaponienei, ji šia idėja pasidalijo atėjusi į biblioteką.

Tai bus puiki medžiaga, papildant Taujėnų bibliotekos krašto tyros fondą. Mūsų laukė didelis, įdomus, laiko ir kantrybės reikalaujantis darbas: kalbėjomės su gyventojais, drauge ieškojome kryžių, iš begalės padarytų nuotraukų reikėjo atrinkti pačias geriausias, tinkančias parodai.

Įdomiausia tai, kad buvo fotografuojama ne su skaitmeniniu fotoaparatu ar išmaniuoju telefonu, bet su mygtukiniu telefonu „Nokia“. Tačiau nuotraukų kokybė buvo puiki!

Pirmąsias nuotraukas parodos autorė padarė keliaudama pėstute. Turbūt ji ir pati nustebo suskaičiavusi, kad per dieną nukeliavo 18 kilometrų. Vėliau keliavo dviračiu, automobiliu pavėžėdavo vyras.

Ne vieną kryžių mūsų seniūnijoje, apie kuriuos mes net ne-

žinojome, padėjo atrasti seniūnė Elvyra Tulušienė. Dėkojame jai, kad, važiuodama darbo reikalais į Lėną, Balelius, Punius, kitas vietas, ji ir mus nuvežė į mišką, parodžiusi, kur rymo kryžiai laisvės kovų ir žūties vietose.

Teko išbraidyti nemažai balų, kol suradome šešis miškuose pastatytus kryžius. Dar vieną, skirtą 1863 m. sukilėliams ir žuvusiems kunigams, vadina mojoje „kurkuzinėje“ (dabar tai – labai tankus miškas) padėjo surasti Algis Auglys ir jo sūnus Gintaras.

Rengiant parodą, nuotraukos buvo sugrupuotos į 5 grupes. Tai – kaimų kryžiai – jų yra 14 ir 2 stogastulpiai; sodybų kryžiai – jų yra 15 ir 3 stogastulpiai su kryžiais; kryžiai prie bažnyčių – 7 kryžiai, 2 stogastulpiai ir 1 Rūpintojėlis, ant jų stogelių irgi yra kryžiai; kovų įamžinimo vietose – 24 kryžiai ir 1 obeliskas bei 2 Baltijos kelio kryžiai. Iš viso mūsų seniūnijoje yra 71 kryžius.

Parodos pristatyme kalbėjusi Taujėnų seniūnė dėkojo už atliktą didžiulį, išliekamąją vertę turintį darbą. Fotografijų autorė pabrėžė, kad jai, renkant medžiagą ir fotografuojant, labai pagelbėjo daug žmonių, be jų ši paroda nebūtų tokia gausi.

Padėkota Kostantui Tulušui, kuris išdrožė ir įvairiose Taujėnų seniūnijos vietose įkurdino net 15 kryžių.

Taujėnų parapijos klebonas Laurynas Grikietis pažymėjo, kokie svarbūs kryžiai tikintiesiems ir pakvietė visus apžiūrėti prasmingą parodą.

Bažnyčios choras, vadovaujamas Virginijos Kaziūnienės, renginį papuošė giesmėmis, skirtomis kryžiu.

Renkant medžiagą, rengiant parodą apie kryžius pagelbėjo Natalija Kriščiūnienė, Severas Krikštaponis, Inga Petkuvienė, Daiva Gudzevičienė, Zita Piščikaitė, Gražina Ivoškienė, Juozas Krikštaponis, Saulius Nefas, Angelytė Ramoškaitė, Rolandas Sarapinas, Aušra Žukauskienė ir dar apie 16 gyventojų. Ačiū jiems.

Dėkojame Taujėnų Šv. Kryžiaus Išaukštinimo bažnyčios klebonui Laurynui Grikiečiui, sutikusiam priimti parodą į maldos namus, kur ji bus eksponuojama iki rugsėjo 26 d. Vėliau keliaus į Taujėnų ir Balelių bibliotekas.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Ukmergiškės paveikslai – po bažnyčios galerijos skliautais

Kristinos Darulienės darbuose atsispindi gamta ir žolynai.

Atkelta iš 7 p.

Retai iki smulkmenų detalizuoja savo darbus, dažniau palieku juose eskiziškumo, kad būtų juntamas gyvybės, gyvasties įspūdis. Tai man labai svarbu“, – apie savo kūrybą sako K. Darulienė.

Parodos „Žolynų šnaresy“ ekspozicija yra sudaryta iš vasaros pleneruose gimusių kūrinių. Kiekvienos parodos sudėtis kaskart papildoma naujais eksponatais.

Parengė Vilma Nemunaitienė

Už kryžiaus statymą – psichiatrinė

Atkelta iš 7 p.

M. Tamonis, 33 m. amžiaus, vedęs, turi du vaikus, poetas. Jo eilėraščiai Tomo Kuršio pseudonimu buvo spausdinami „Literatūroje ir mene“, „Poezijos pavasaryje“ ir emigracijos žurnale „Metmenys“.

1974 lapkričio mėnesį į Europos katalikų Berlyno konferenciją vyks Lietuvos kunigų grupė, kurią organizuoja ne Bažnytinė vyriausybė, o ateistinės valdžios pareigūnai. Kandidatai net neatsiklausiami, ar jie pageidauja vykti, – tik pranešama, kad reikia pristatyti 8 fotonuotraukas ir ruošti kelionę. Kad Lietuvos kunigų grupė solidžiau atrodytų, verčiami į Berlyną vykti kai kurie Bažnyčiai ištikimi kunigai.

Ką gins Europos katalikų konferencijoje Lietuvos Katalikų Bažnyčios atstovai? Nėra maldaknygių, katekizmų. Už maldaknygių ir religinės literatūros gaminimą tikintieji pūsta saugumo kalėjime. Du vyskupai tremtyje. Saugumo organai tebeterrorizuoja Kunigų seminariją. Mokiniai prievartaujami dėl religinių įsitikinimų... Jei šitai delegatai iš Lietuvos nutylės ir kunigiška sutana pridengs Lietuvos Katalikų Bažnyčios skriaudas, kaip tada juos įvertins Lietuvos tikintieji ir istorija?

„Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“, 1972 m. Nr. 12

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

